من هەولم دا مرۆڤ بم!

(نامەی چارلی چاپلین بۆ کچەکەی)

جرالدین کچەکەم!
ئێرە شەوە... شەوێکی نوئێل. لە قەلا بچکۆلانەکەی مندا، هەموو ئەم سەربازانە بە بێ چەك خەوتوون، 9 براوخوشکەکەت و تەنانەت دایکتیش. بە ئاستەم توانیم بێ ئەوەی ئەم باڵندە نووستووانە لە خەو بکەم، خۆم بگەیەنمە ئەم ژوورۆچکە نیمچە ڕووناکە، ئەم ژوورۆچکەیەی کە وەك ژووری پێش لە مەرگ وایە.

من لە تۆ گەلێك دوورم، زۆر دوور... بەڵام چاوەکانم کوێر بن ئەگەر ساتێك وێنەکەی تۆ لە چاوخانەکەی مندا دوور کەنەوە. وێنەکەت لەوێ لەسەر مێزەکەیە، لێرەش لەسەر دڵی مندایە. بەڵام خۆت لەکوێی؟ لەوێ لە پاریسی ئەفسوونگەردا، لەسەر ئەو سەکۆ پڕشکۆیەی شانۆخانەکەی "شانزەلیزە" خەریکی سەماکردنی. ئەوە پێدەزانم و وەك بڵێی، لەم بێدەنگییەی شەوگارەدا، ترپەی هەنگاوەکانت دەبیسم و، لەم شەوەزەنگە زستانییەدا، برووسکەی ئەستێرەی چاوەکانت دەبینم. بیستوومە نەخشی تۆ لەم شانۆ پڕتیشك و پڕشکۆیەدا، نەخشی ئەو شاکچە ئێرانییەیە کە بووە بە دیلی خانی تاتار. شازدەخاتوون بە و سەما بکە، ئەستێرە بە و بدرەوشێوە. بەڵام ئەگەر قاقای پەسنکەری تەماشاکەران و بۆنی سەرخۆشکەری ئەو گوڵانەی کە بۆتیان ناردووە، دەرفەتی وشیارییان بە تۆ دا، لە سووچێکدا دانیشە، نامەکەم بخوێنەوە و گوێ ڕایەڵە بۆ دەنگی باوکت.

من باوکی تۆم جرالدین! من "چارلی چاپلین"م. کاتێك منداڵ بووی، شەوانێکی دووروودرێژ لە سەرینت دادەنیشتم و چیرۆکم بۆت دەگێڕایەوە: چیرۆکی "جوانە نووستووەکە لە دارستانەکەدا"، چیرۆکی "ئەژدیها بێدارەکە لە دەشتەکەدا". خەو کە دەزیبیە چاوە پیرەکانم لۆمەم دەکرد و پێم دەوت (بڕۆ من لە خەونی کچەکەمدا نووستووم). خەونم دەبینی جرالدین، خەون... خەونی بەیانیی تۆ، خەونی ئەوڕۆی تۆ! کچێکم دەبینی لەسەر سەکۆدا، فریشتەیەکم دەبینی لە ئاسماندا، کە هەڵپەڕکێ و سەمای دەکرد و گوێم لە تەماشاکەران بوو کە دەیانوت: "ئەو کچەیە دەبینن؟ ئەمە هەر ئەو کچەی لێبووك (دەلقەك، clown)ە پیرەکەیە! ناوەکەتان لەبیرە؟ چارلی!" بەڵێ، من چارلیم. من لە لێبووکە پیرەیەك بەولاوە هیچی تر نیم. ئەمڕۆ نۆرەی تۆیە. سەما بکە!

سەما بکە! من بەو شەرواڵە دەڵپە دڕاوە سەمام کرد و، تۆ لە بەرگی حەریری شازادەکاندا سەما دەکەی. ئەم سەمایانە و لەوانەش زیاتر، دەنگی چەپڵەلێدانی تەماشاکەران، جاروبار دەتبەنە کەشکەشەی ئاسمانەوە. بڕۆ! بڕۆ بۆ ئەوێش! بەڵام تاونەتاویش وەرەوە سەر زەوی و سەیری ژیانی خەڵکی بکە: ژیانی سەماچییە گەڕیدەکانی کۆڵانە تاریکەکان کە بە سکی برسی و لاقی لەرزۆك کە لەبەر هەژاری دەهەژێن و هەڵدەپەڕن و سەما دەکەن. من یەکێك لەمانە بووم جرالدین! لەو شەوانەدا، لەو شەوانەدا کە شەوانی ئەفسانەییی منداڵیی تۆ بوون و بە لایەلایەی حەکایەتەکانی من دەچوویە خەو، من دیسانەوەش بێدار دەمامەوە و سەیری ڕوومەتی تۆم دەکرد. ترپەی دڵتم دەژمارد و، لە خۆم دەمپرسی: چارلی! ئاخۆ ئەم بێچووە پشیلەیە قەت دەتناسێتەوە؟.

تۆ من ناناسی جرالدین! لەو شەوە دوورانەدا، بەس چیرۆکم بۆت گێڕایەوە، بەڵام چیرۆکی خۆمتم قەت بۆ باس نەکرد. ئەمەش بەسەرهاتێکە شیاوی گوێلێگرتن: چیرۆکی ئەو لێبووکە برسییەی کە لە بێبایەخترین گەڕەکەکانی لەندەندا گۆرانیی دەوت و سەمای دەکرد و خێری کۆ دەکردەوە. ئەمەیە چیرۆکی من. من تامی برسییەتیم چێژتووە. من ئازاری بێخانومانیم کێشاوە و زێدەتر لەمانەش، من ئازاری سووکایەتی پێکرانی ئەو لێبووکە گەڕیدەیەی کە ئۆقیانووسێ لە ڕۆحبەرزی لە دڵیا شەپۆل دەدا، بەڵام سکەی خێری ڕێبوارێ خۆپەرست وشکی دەکاتەوە، هەست پێکردووە. بە گشت ئەمانەوە، من زیندووم و لە زیندووان، پێش لەوەی بمرن نابێ باسێ بکرێ. چیرۆکی من بە کەڵکی تۆ نایە، با لە تۆ بدوێین! پاشناوی تۆ، ناوی منە: چاپلین! هەر بەم ناوە، پتر لە چل ساڵ خەڵکی ڕووی زەویم پێکەناند و پتر لەوەی ئەوان پێکەنین، خۆم گریام. جرالدین! لەو دنیایەی کە تۆی تیا دەژیت، تەنیا هەڵپەڕکێ و مۆسیقا نییە.

نیوەشەو کاتێ لە هۆڵی پڕشکۆی شانۆخانەکە دێیتە دەرەوە، ئەو پەسنکەرە دەوڵەمەندانە یەکسەر لەبیر بەرەوە، بەڵام حاڵی ئەو شۆفیر تاکسییەی کە تۆ دەگەیەنێتەوە ماڵ، بپرسە، حاڵی ئافرەتەکەشی بپرسە... و ئەگەر دووگیان بوو و ئەگەر پارەیەکی بۆ کڕینی جلوبەرگی منداڵەکەی نەبوو، چەکێ ڕاکێشە و بە دزییەوە بیخەرە گیرفانی مێردەکەیەوە. بە نوێنەرەکەی خۆم لە بانکی پاریسدا فەرمانم داوە تەنیا بەمجۆرە خەرجانەی تۆ، بێ لێپرسینەوە قایل بێ، بەڵام بۆ خەرجەکانی تر دەبێ لیستەی خەرج بنێری. جاروبار بە پاس، بە میترۆ، شارەکە بگەڕێ و سەیری خەڵکی بکە، سەیری بێوەژنان و منداڵانی هەتیو بکە. لانیکەم ڕۆژی جارێ بە خۆت بڵێ: "منیش یەکێك لەوانم!". تۆ یەکێك لەوانی کچم! نە زیاتر!

هونەر، پێش لەوەی دوو باڵ بۆ فڕین بداتە مرۆڤ، زۆرجار دوو لاقەکەشی دەشکێنێ. کاتێ گەیشتیتە ئەوێی کە ساتێ خۆت بانتر لە بینەرانی سەماکەی خۆت بزانی، هەر ئەو ساتە سەکۆکە بەجێ بێڵە و بە یەکەمین تاکسی خۆت بگەیەنە دەوروبەری پاریس. من ئەوێ باش دەناسم. لەمێژە ئەوێ بێشکەی بەهاریی قەرەجەکان بووە. لەوێ سەماچییانێکی وەك خۆت دەبینی. جوانتر لە تۆ، گورجوگۆڵتر لە تۆ و ڕۆحبەرزتر لە تۆ. لەوێ تیشکی کوێرکەری تیشکهاوێژەکانی شانۆخانەکەی "شانزەلیزە" لە ئارادا نییە. تیشکهاوێژەکانی سەماچییە قەرەجەکان، تەنیا تیشکی مانگەشەوە. سەیر کە! باش سەیر کە! ئاخۆ باشتر لە تۆ هەڵناپەڕن و سەما ناکەن؟ دانی پێدا بنێ کچم! هەمیشە کەسێك هەیە کە باشتر لە تۆ سەما دەکا! هەمیشە کەسێك هەیە کە باشتر لە تۆ لێدەدا.
وە ئەوەش بزانە کە لە بنەماڵەی چارلیدا قەت کەسێك هێندە دەمەوەر نەبووە کە بە گالیسکەچییەك، یان سواڵکەرێکی قەراخی ڕووباری "سن"، جنێوێ بدات.
من دەمرم و تۆ دەمێنیتەوە. هیوادارم کە هەرگیز لە هەژاریدا نەژیت. لەگەڵ ئەم نامەیەدا چەکێکی سپیت بۆ دەنێرم. هەر بڕێکت پێخۆشە تیایدا بینووسە و وەریگرە. بەڵام هەمیشە کاتێ دوو فرانك خەرج دەکەی، بە خۆت بڵێ: "سێهەمین سکە هی من نییە، ئەمە دەبێ هی کەسێکی بێناو بێ کە ئێمشەو پێویستی بە فرانکێکە."
بە دواگەڕانێك پێویست نییە. گەر بتەوێ ئەم پێویستمەندە بێناوانە لە هەموو شوێنێکدا دەدۆزیتەوە. ئەگەر لە پارە و سکە لەگەڵ تۆ دەدوێم، بۆ ئەوەیە کە لە هێزی فریو و ئەفسوونی ئەم منداڵانی شەیتانە چاك ئاگادارم. من سەردەمێکی درێژ لە سرکدا ژیاوم و هەمیشە و هەر سات لەبەر ئەو پەتەوانانەی لەسەر پەتێکی زۆر ناسکدا ڕێ دەکەن، پەشێو بووم. بەڵام ئەم

ڕاستییە بە تۆ بڵێم کچم: "خەڵکی لەسەر زەویی پتەو، زۆرتر لە پەتەوانانی سەر پەتی ناپتەو دادەکەون و هەرەس دەهێنن."

ڕەنگە شەوێ وریجەی گرانبابیترین ئەڵماسی ئەم دنیایە فریوت بدات. ئەو شەوە ئەم ئەڵماسە دەبێتە پەتی پچڕۆکی تۆ و داکەوتن و هەرەسهێنانت مسۆگەر دەبێ. ڕەنگە ڕۆژێ ڕوومەتی جوانی شازادەیەك فریوت بدات، ئەو ڕۆژە دەبییە پەتەوانێکی ناشارەزا و پەتەوانە ناشارەزاکان هەمیشە دادەکەون.
دڵ مەبەستە بە زێڕ و خشڵ، چونکوو گەورەترین ئەڵماسی ئەم دنیایە هەتاوە و بەختەوەرانە ئەم ئەڵماسە لە ملی هەموو کەسێکدا دەدرەوشێتەوە. بەڵام ئەگەر ڕۆژێ دڵت بەست بە هەتاوی ڕوومەتی پیاوێ، لەگەڵیا یەکدڵ بە! بە دایکتم وتووە کە لەم بارەوە نامەیەکت بۆ بنووسێ. ئەو ئەوین باشتر لە من دەناسێ، ئەو بۆ پێناسە و ڕاڤەکردنی یەکدڵی، شیاوتر لە منە. لەسەر سەکۆدا، جگە لە تیلمەیەك حەریری تەنك، شتێك لاشەت داناپۆشێ. لەبەر هونەر، مرۆڤ دەتوانێ ڕووتوقووت بچێتە سەر سەکۆکە و داپۆشراوتر و کیژتر بگەڕێتەوە. بەڵام هیچ شت و هیچ کەسی تر لەم جیهانەدا نییە کە شیاوی ئەوە بێ کە کچێ نینۆکی پێی لەبەر ئەو ڕووت کاتەوە.

ڕووتی، نەخۆشیی سەردەمی ئێمەیە. من پیرەمێردم و ڕەنگە قسەی پێکەنیندار بکەم. بەڵام بە ڕای من، جەستەی ڕووتی تۆ دەبێ هی کەسێك بێ کە ڕۆحی ڕووتی ئەوت خۆش دەوێت. خراپ نییە کە بیر و هزری تۆ لەم بارەوە هی دە ساڵی پێش بێ: هی سەردەمی داپۆشران، ئەم دە ساڵە تۆ پیرتر ناکات. هەر چۆنێ بێ هیوادارم تۆ دوایین کەس بی کە دەبێتە دانیشتووی دوورگەی ڕووتییەکان!
دەزانم کە باوکان و مندالان هەموو کاتێ شەڕێکی بەردەوامیان پێکەوە هەیە. لەگەڵ من، لەگەڵ هزرەکانم شەڕ بکە کچم. من حەزم لە مندالانی ملکەچ نییە. لەگەڵ ئەم هەمووەدا پێش لەوەی، فرمێسکەکانم ئەم نامەیە تەڕ کەن، دەمەوێ هیوایەك بە خۆم بدەم: ئیمشەو شەوی نوئێلە، شەوی پەرجووە! هیودارم پەرجوو (معجزە)یەك ڕوو بدات، تا تۆ ئەوەی کە من بەڕاستی دەمویست بڵێم لێی تێبگەی.
چارلی ئیدی پیر بووە جرالدین. درەنگ یان زوو دەبێ لە باتیی ئەو کراسی سەماکردنانە ڕۆژێکیش بەرگی ماتەم لەبەر کەی و بێیتە سەر گڵکۆکەم. نامەوێ بکەویتە ئەرکەوە.

بەس جاروبار ڕوومەتت لە ئاوێنەیەکدا سەیر بکە، لەوێش من دەبینیتەوە. خوێنی من لە خوێنبەرەکانی تۆدایە. هیوادارم تەنانەت ئەو کاتەی کە خوێن لە خوێنبەرەکانی مندا وشك دەبێ، چارلی، باوکت، لەبیر نەبەیتەوە. من پەری نەبووم، بەڵام تا ئەو شوێنەی کە لە توانامدا بوو، هەوڵم دا مرۆڤ بم. تۆش هەوڵێ بدە. ڕوومەتت ڕادەمووسم.

سویسرا، دووەمین کاتژمێر لە 8767 کاتژمێری ساڵی 1963.

(ژێدەر: انشا و نویسندگی، احمد احمدی، وەرگێڕ بۆ فارسی: فرج الله سبا. وەرگێڕ بۆ کوردی: دیاکۆ)

http://Chrakan.com